

Uvodnik

»Bralka ali bralec prve številke novega časopisa, lep pozdrav,« je v uvodniku k prvi številki Onkologije leta 1997 zapisal prof. dr. Rastko Golouh, prvi glavni urednik. Snovalci Onkologije so se že pred več kot 12 leti zavedali, kako pomembno je vsem kolegom omogočiti dostop do izbranih novosti iz onkologije. In če so se že takrat dognanja hitro nadgrajevala in spreminjala in je bil rak pomembna nacionalna bolezen, je to danes še toliko bolj naša resničnost. Želimo hoditi po poteh, ki so jih začrtali naši predhodniki, zato upamo, da bo tudi ta številka vabljiva in zanimiva. Obravnava bolnikov z različnimi raki, z različnih strokovnih vidikov in sodelovanje različnih strokovnjakov po našem mnenju zagotavljajo večjo pestrost prispevkov in vabijo k branju časopisa.

Kajenje povzroča raka pljuč, je sporočilo, ki ga pozna največ ljudi. Ali so za nastanek raka pljuč poleg kajenja morda pomembni še drugi dejavniki? Kaj pravijo izsledki slovenske raziskave? Na to vprašanje v Žarišču odgovarja Matjaž Zwitter.

Rak želodca je še vedno bolezen, ki jo redko odkrijemo v zgodnjem stadiju. Radikalna odstranitev tumorja je mogoča le pri vsakem drugem bolniku. Nove oblike zdravljenja bi lahko pomenile tudi izboljšanje preživetja teh bolnikov. Ali s predoperativno radiokemoterapijo povečujemo možnost poznejše radikalne operacije in podaljšamo preživetje bolnikov z rakom želodca? Odgovor na to vprašanje in predstavitev prvih izsledkov domače raziskave lahko preberemo v prvem prispevku Pregledov (Irena Oblak s sodelavci).

Čeprav se nekateri raki pojavljajo redko, so pomembni predvsem zato, ker na njihovo pojavnost zdravniki redko pomislimo, zato lahko izgubimo dragoceni čas pri potrditvi bolezni. V skupino redkih rakov štejemo tudi maligne tumorje velikih žlez slinavk. Celovit pregled teh tumorjev z epidemiološkega in etiološkega vidika, z vidika odkrivanja in zdravljenja v isti rubriki opisujeta Mirjana Rajer in Primož Strojjan.

Zaradi vse učinkovitejšega, a nemalokrat agresivnega onkološkega zdravljenja se preživetje mnogih bolnikov z rakom podaljšuje. Ali z zdravljenjem prvega raka lahko povzročimo nastanek drugega, sekundarnega raka? Kaj je sekundarni rak in kakšna je njegova pojavnost po obsevanju? Na vsa ta zanimiva in klinično pomembna vprašanja v tretjem prispevku Pregledov odgovarjata Ajra Šečerov in Hotimir Lešničar.

Smernice za obravnavo bolnikov z različnimi raki so ključnega pomena, saj omogočajo odločitve, ki ob upoštevanju številnih značilnosti bolezni in bolnika ter s timsko obravnavo različnih specialistov onkologov najbolj pripomorejo k uspešnemu zdravljenju. Priprava smernic je obsežno strokovno delo, ki vključuje sodelovanje številnih strokovnjakov. Novi načini odkrivanja ali zdravljenja raka vodijo k obnavljanju starih smernic in oblikovanju novih, ki izhajajo iz novih, z dokazi podprtih podatkov. Za vsakega zdravnika je pomembno, kako bo zdravljenje potekalo pri njegovem bolniku z rakom. V tokratni številki objavljamo poudarke iz novih smernic za obravnavo rakov glave in vratu (Primož Strojjan) in najavljamo posodobitev smernic za obravnavo bolnikov z malignimi limfomi (Barbara

Jezeršek Novakovič). Priporočila o uporabi rastnih dejavnikov za eritrocite pri bolnikih z rakom na sistemskem zdravljenju, ki sta jih pripravili Mojca Humar in Tanja Čufer, bodo olajšala odločitve pri tovrstnem zdravljenju.

Osrednji del nove številke namenjamo prispevkom Za klinično prakso, v katerih so številne koristne informacije za vsakodnevno obravnavo bolnikov z rakom. O prokalcitoninu v klinični praksi v prvem prispevku govori Matjaž Jereb iz Kliničnega centra v Ljubljani s sodelavci. Kakšne so vrednosti prokalcitonina pri bolnikih z rakom? Kako izmerjene vrednosti prokalcitonina pomagajo pri opredeljevanju okužbe ali sepse, ki pri bolnikih, zdravljenih zaradi raka, niso redkost? To so le nekatera od vprašanj.

Tumorji mod so med mlajšimi moškimi najpogostejša vrsta raka. Sistemsko zdravljenje s citostatiki je pomembno izboljšalo preživetje teh mladih ljudi. Kakšno je sodobno zdravljenje bolnikov z rakom mod? Na to vprašanje v svojem prispevku odgovarja Breda Škrbinc.

Z razvojem onkologije je postala tudi paliativna medicina pomembno področje pri obravnavi bolnikov z rakom. Zdravniki se, v vsem svojem bistvu prežeti z željo po zdravljenju in ozdravitvi svojega bolnika, vedno znova najtežje sprijaznimo prav z upustitvijo postopkov za ohranjanje življenja. O prehrani v paliativni medicini, o številnih dilemah in o tem, kaj je za bolnika najbolje, v svojem prispevku opisuje Jernej Benedik. Ali je hipodermokliza varen način parenteralne hidracije v paliativni oskrbi? Kaj so njene prednosti, kaj slabosti? Kakšen je pomen zdravstvene nege? Odgovore na številna vprašanja sta pripravila Jožica Jelen Jurič in Jernej Benedik.

Novosti v onkologiji so vedno zanimive in pomembne, saj kažejo na nove možnosti pri odkrivanju ali zdravljenju raka, s tem pa tudi na nove možnosti za boljše preživetje naših bolnikov. V rubriki Novosti bomo našli odgovore o novem tarčnem zdravilu za zdravljenje bolnikov z glioblastomom, o novih možnostih diagnostike raka sečnega mehurja ter o novi metodi za lažjo in hitrejšo opredelitev in klasifikacijo limfomov.

Zdravljenje nekaterih vrst raka v otroštvu je vse uspešnejše. Zgodnje odkrivanje in preprečevanje poznih posledic zdravljenja, mnogo let po zdravljenju, je ključno za kakovost življenja bolnikov. Samo ozdravitev v onkologiji že dolgo ni več dovolj. V rubriki Prikaz primera avtorji prikazujejo primer bolnice s Hodgkinovo boleznijo v otroštvu in številne pozno odkrite posledice zdravljenja.

V zadnji rubriki Z Onkološkega inštituta nam Vera Pompe - Kirm posreduje ključne podatke o pred kratkim izdani tretji knjigi o preživetju bolnikov z rakom, zbolelih v letih 1991–2005. Njeno sporočilo, da bi morala biti knjiga na knjižni polici prav vsakega zdravnika, ki se srečuje z bolniki z rakom, je zavezujoče.

Marjetka Uršič Vrščaj, glavna urednica

